

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

לפני כב' השופטת איריס אילוטוביץ' סגל

מבקש:

מ.ע.

על ידי באי כוחו עורכי הדין יוסי כהן ואוהד מחרז

נגד

משיבים:

1. א.ע.

על ידי ב"כ משרד עורכי הדין ראב"ד מגריזו בנקל ושות'

2. נ.ע

באמצעות עו"ד איילת טרסר אבס האפטרופוסית לרכוש

החלטה

החלטה זו עוסקת בשתי שאלות משפטיות:

- א. האם מותב הדן דרך קבע בתיקים של הצדדים, רשאי לבטל פסק דין אשר ניתן בתיק על ידי שופט תורן, בשים לב לעיקרון העל המנחה בבית המשפט לענייני משפחה, ולפיו "One Family One Judge" ?
- ב. היש נפקא מינה, לעניין השאלה הראשונה, אם פסק הדין אשר ניתן כאמור, על ידי שופט שאיננו דן בתיק דרך קבע, אישר רק הסכמות של צדדים וניתן ללא נימוקים ובפתקית לבין פסק דין מנומק, שניתן לאחר שמיעת ראיות ופירוט הנימוקים הרלוונטיים ?

רקע

1. לפניי בקשה לביטול פסק דין שניתן בהסכמה על ידי שופט תורן.
2. ביום 13.3.2019 הוגשה התובענה משוא הבקשה שלפניי. התובענה היא חלק בלתי נפרד מתובענות (כעשר תובענות שונות) המתנהלות בין הצדדים זה מספר שנים.
3. ביום 14.5.2019 הגיש המבקש בקשה לדחיית התובענה.
4. במועד הגשת הבקשה לדחיית התובענה, ישב מותב זה שבעה עקב פטירת אמו המנוחה ז"ל. נוכח האמור, הועברה הבקשה למתן החלטה לשופט תורן.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

5. ביום 15.5.2019 ניתנה החלטתו של השופט התורן כהאי לישנא: "ע"מ למנוע כל טענה ו/תקלה שכן לא ברור אם המדובר בבקשה מוסכמת, לתגובת המשיב 1 בתוך 10 ימים מההמצאה".
6. ביום 16.5.2019 הוגשה תגובת המשיב 1 במסגרתה הסכים לדחיית התובענה ללא צו להוצאות.
7. ביום 19.5.2019 ניתן פסק בתיק על ידי השופט התורן במסגרתו נדחתה התובענה כנגד המשיב 1 ללא צו להוצאות (להלן - "פסק הדין").
8. פסק הדין ניתן בהסכמת הצדדים באמצעות פתקית, ללא נימוקים. לפסק הדין לא קדמו דיונים בבקשה לדחיית התובענה, לא נשמעו טיעונים ולא הוצגו ראיות.
9. ביום 23.9.2019 הגיש עורך הדין ערן סגל "הודעה" על הפסקת ייצוג המבקש.
10. ביום 23.1.2020 כשמונה חודשים לאחר מתן פסק הדין, הגיש המבקש בקשה בהולה לביטול פסק דינו של השופט התורן, בטענה שהוגש לבית המשפט לאחר מסכת לחצים בלתי פוסקת והפעלת איומים מצד המשיב 1.
11. ביום 6.2.2020 הוגשה תגובתו של המשיב 2 לפיה הוא מותיר את ההחלטה בבקשה לביטול פסק הדין לשיקול דעתו של בית המשפט.
12. ביום 13.2.2020 הוגשה תגובת המשיב 1 בה נטען כי אין כל הצדקה שבדין או בנסיבות הקיימות לביטול פסק הדין - אשר הפך זה מכבר לפסק דין חלוט. עוד נטען, כי על פי ההלכה הפסוקה, היה על המבקש להגיש בקשתו לביטול פסק הדין במסגרת תובענה עצמאית ונפרדת ולא במסגרת ההליך הנוכחי.
13. ביום 28.6.2020 התקיים דיון במעמד הצדדים, שבו נדונה, בין היתר, גם הבקשה שלפני. במהלך הדיון ולאחר שניתנה הזדמנות לכל אחד מהצדדים להשמיע טענותיו בפירוט - סוכם כי הצדדים יגישו סיכומים בנוגע לשאלות הבאות: " האם שופט שיושב באופן קבוע בתיק יכול לבטל פסק דין שניתן בתיק ע"י מותב אחר והאם יש הבדל בין פסק דין שניתן ללא נימוקים בפתקית לבין פסק דין מנומק והשלב שבו הוא ניתן" (עמ' 15 לפרוטוקול הדיון, שו' 28-30).
14. משכך אדרש עתה לשאלות המונחות לפתחי.

דיון והכרעה

ביטול פסק דין חלוט מחמת מרמה – יעשה במשורה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש ש 19-03-31254 ע. נ' ע. ואח'

15. ההסדר החקיקתי לקיומו של משפט חוזר במישור הפלילי קבוע במסגרת סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. ההלכה הפסוקה מכירה גם בסמכותו הטבועה של בית המשפט, לשוב ולדון בעניין שבו הכריע בעבר. סמכות טבועה זו, תופעל על ידי בית המשפט אך במקרים חריגים ומיוחדים, בהם הנסיבות מחייבות להעדיף שיקולים של צדק על פני שיקולים הנוגעים לעיקרון סופיות הדיון (ע"א 4682/92 עיזבון המנוח סלים עזרא שעה ז"ל נ' בית טלטש בע"מ, נז (3) 366 (2003); ע"א 9369/12 איבי נ' צ.א.מ.א. הובלות דלק בע"מ (22.07.2014); שלמה לוי "תורת הפרוצדורה האזרחית - מבוא ועקרונות יסוד" (מהדורה שניה - 2008) 251; אורי גורן "סוגיות בסדר דין אזרחי" (מהדורה שלוש עשרה - 2020), 854-856; ע"א 8024/17 ב.י.מ. חברה לבניה והשקעות (חיפה 1993) בע"מ נ' מדינת ישראל - רשם הקבלנים, פסקה 17 לפסק הדין (16.3.2020) (להלן - "פסק הדין בעניין חברה לבניה והשקעות").

16. הדרך לביטול פסק דין חלוט מחמת מרמה נעשית באמצעות הליך של "תקיפה ישירה", קרי, באמצעות תביעה המוגשת לבית המשפט אשר נתן את פסק הדין. אפנה בהקשר זה, לקביעות במסגרת פסק הדין בעניין רע"א 4582/18 בלורן יבוא ושוק פרזול בע"מ נ' עו"ד גיא גיסין - מנהל מיוחד של החברות טופז אומנות, פסקה 15 לפסק הדין (5.11.2018) (להלן - "פסק הדין בעניין בלורן יבוא ושוק"):

"ביטול פסק דין חלוט מחמת מרמה אינו מעוגן בדבר חקיקה כלשהו ומקורו הוא בפסיקה (ע"א 6019/07 טורג'מן נ' אחים עופר (ניהול) בע"מ, פ"ד סג(3) 612, 618 (2010) (להלן: "עניין טורג'מן"); אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי 586 (מהדורה שתיים עשרה, 2015)). בשורה של פסקי דין בבית משפט זה נקבע כי הדרך הדיונית הנכונה לביטולו של פסק דין סופי שניתן מחמת מרמה היא באמצעות תקיפה ישירה של פסק הדין על ידי הגשת תובענה חדשה ועצמאית לביטולו, וכי אין להגיש בקשה כזו בגדר ההליך המקורי בו ניתן (ע"א 417/89 אע'בריה נ' האפוטרופוס לנכסי נפקדים, פ"ד מה(4) 641, 647 (1991); ע"א 4682/92 עיזבון המנוח סלים עזרא נ' בית טלטש בע"מ, פ"ד נז(3) 366, 372-373 (2003); ע"א 9369/12 איבי נ' צ.א.מ.א. הובלות דלק בע"מ, [פורסם בנבו] פסקאות 17-18 (22.7.2014); בר"מ 2582/06 פריג' נ' עיריית אילת, [פורסם בנבו] פסקה 7 (29.6.2009); רע"א 2066/10 ג'אבר נ' מימון, [פורסם בנבו] פסקה 7 (11.8.2010)). בקשה לביטול מוגשת לבית המשפט שנתן את פסק הדין ובדרך כלל נדונה בידי אותו מותב שנתן אותה, להבדיל מערעור המוגש לערכאה גבוהה יותר (עניין טורג'מן, עמ' 620; ע"א 3788/10 בנין נ' הניג, [פורסם בנבו] פסקה 9 (3.4.2013); חמי בן-נן וטל חבקין הערעור האזרחי 505 (מהדורה שלישית, 2012) [...])." [הדגשות כאן ולהלן שלי - א' א' ס'].

17. המבקש הגיש בקשה לביטול פסק הדין בשל טענות בגין פגם מחמת מרמה שבוצעה כלפיו וכן, מחמת תרמית אשר בוצעה כלפי בית המשפט, שהובילה למתן פסק הדין. טענותיו, נשענות על שתי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

עילות עצמאיות ונפרדות לביטולו של פסק דין חלוט, עליהן פורט בהרחבה במסגרת פסק הדין בעניין ע"א 3788/10 ינון בנין נ' אפרים הניג, פסקה 7 לפסק הדין (3.4.2013) (להלן - "פסק הדין בעניין הניג"):

"האחת, מחמת עילה חוזית, קרי פגם בהסכמה שהיוותה יסוד לפסק דין (כדוגמת טעות, הטעיה, מרמה, כפייה וכיוצא באלה). השנייה, מחמת עילת תרמית כלפי בית המשפט (להרחבה על העילות המוכרות בדין לביטול פסק דין חלוט ראו: ע"א 6019/07 טורג'מן נ' אחים עופר (ניהול) בע"מ, פסקאות 9-11 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל [פורסם בנבו] (25.2.2010), והאסמכתאות שם; ע"א 2495/95 בן לולו נ' אטראש, פ"ד נא(1) 577, 588-589 (1997); חמי בן-נון וטל חבקין הערעור האזרחי 503-505, 513-515 (מהדורה שלישית, 2012) [...]; נינה זלצמן מעשה-בית-דין בהליך אזרחי 601-598 (1991))."

ובהמשך, בפסקה 9 לפסק הדין בעניין הניג צוין כך:

"על דרך העיקרון, אכן, המסלול הדיוני לביטול פסק דין מחמת תרמית הוא הגשת בקשה לאותו בית משפט שנתן את פסק הדין. אף שערכאת הערעור מוסמכת לדון בבקשה מעין זו, הרי שמסור לה שיקול דעת האם לעשות כן (ע"א 4682/92 עזבון המנוח סלים עזרא שעה ז"ל נ' בית טלטש בע"מ, פ"ד נז(3) 366, פסקה 6 (החלטה מיום 7.4.2003) [...]; דנ"א 4546/96 חוף גיא נ' חברת מקורות בע"מ [פורסם בנבו] (החלטה מיום 14.5.1997) [...]. בנסיבות בהן בירור הבקשה לביטול פסק הדין מותנה בשמיעת ראיות וקביעת ממצאים עובדתיים, נקבע כי אותה בקשה אינה מתאימה להתברר בערכאת הערעור (עניין בית טלטש, פסקאות 6-7; עניין חוף גיא). בית משפט זה פסק באופן דומה באשר לדרך לביטול פסק דין מחמת עילה חוזית. כך, נקבע כי אם פסק הדין בהסכמה ניתן בבג"ץ או בבית המשפט העליון בשבתו כבית המשפט לערעורים אזרחיים, הרי שככל שדיון בבקשה דורש בירור עובדתי, יש להגישה כתובענה לערכאה הדיונית המוסמכת (ראו: ע"א 9344/04 אנגל נ' עידן מערכות כבלים ישראל בע"מ, פסקאות 15-17 לפסק דיני [פורסם בנבו] (10.9.2006); ב"ש 215/83 ספטי נ' ספטי, פ"ד לז(2) 186, 181 (1983); בן-נון וחבקין, בעמ' 504-505))."

18. הנה כי כן, מבחינה דיונית, בקשה לביטול פסק דין אזרחי תוגש, ככלל, במסגרת הליך חדש ונפרד לבית המשפט אשר נתן את פסק הדין המקורי. דרך זו, עדיפה על פני הגשת הבקשה לערכאת הערעור וזאת, אף שלערכאת הערעור שמורה הסמכות להפעיל שיקול דעת בעניין. בפסק הדין בעניין חברה לבניה והשקעות, צוין כי הטעם להסדר דיוני זה נעוץ בשני טעמים:

א. **הטעם הראשון** - נעוץ בעילות שמכוחן ניתן לעתור לביטולו של פסק דין חלוט (עילת התרמית ועילת גילוי הראיות החדשות), אשר מעצם טיבן וטבען מצריכות בירור עובדתי רחב ומעמיק,

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

המצדיק לרוב, פתיחתו של הליך חדש (ע"א 6019/07 משה טורג'מן נ' אחים עופר (ניהול) בע"מ, סג (3) 612 (2010) (להלן - "עניין טורג'מן")).

ב. **הטעם השני** - נעוץ בכך שפתיחת ההליך החדש דווקא לפני בית המשפט אשר נתן את פסק, תהווה תרומה ישירה לעיקרון הכבוד ההדדי השורר בין הערכאות השיפוטיות ולעיקרון היציבות והוודאות המשפטית (נינה זלצמן "מעשה בית דין בהליך אזרחי" (1991), 600).

19. אף כאשר מדובר בפסק דין אשר ניתן בהסכמה, נקבע כי על הצד המעוניין לבטלו יהא לפעול בדרכים הבאות (אורי גורן "סוגיות בסדר דין אזרחי" (מהדורה שמינית-2005), 312):

"פסק דין שניתן בהסכמה נתון לתקיפה בשתי דרכים. אם התקיפה מתייחסת לפגמים בהסכם עצמו, הרי שעל הצד העותר לביטול פסק הדין לנקוט את הדרך, שבה עותרים לביטול חוזה על פי דיני החוזים. אם התקיפה מתייחסת להליך השיפוטי של אישור פסק הדין, כגון מחמת שנפל פגם בהליכי המשפט, לרבות בסדרי דין, יש לנקוט דרך של ערעור. המבקש לבטל פסק דין, המושתת על הסכם, חייב להצביע על פגם מהותי שנפל בהסכם - פגם העשוי להביא לביטולו של הסכם על פי משפט החוזים, כגון תרמית, טעות, הטעיה, כפייה וכיוצא באלה.

פסק דין בהסכמה הוא הסכם מחייב שהוראותיו נוצרו ועוצבו בידי הצדדים. המסגרת הנורמטיבית לבירורה של טענת פגם בכריתת ההסכם העומד בבסיסו של פסק הדין נמצאת בדיני החוזים, העוסקים בביטול חוזים בשל פגמים שונים בכריתתם. על כן, חלותם של דיני החוזים נובעת מן האופי החוזי המובהק של פסקי דין בהסכמה. בהתאם לכך, נקבע בפסיקה כי הסכמים שקיבלו תוקף של פסק דין ניתנים לביטול אם נפל פגם בכריתתם.

בעל דין המבקש לבטל פסק דין שניתן בהסכמה מחמת פגם בכריתתו או בשל הפרתו על ידי בעל הדין האחר, חייב להגיש תובענה עצמאית לבית המשפט המוסמך, אשר נתן את פסק הדין, ואין הוא יכול להסתפק במתן הודעת ביטול בלבד. כל עוד לא בוטל פסק הדין, הוא שריר וקיים ואין כוחו נופל מכוחו של פסק דין אחר. תקיפת החלק ההסכמי נעשית בדרך של הגשת תובענה נפרדת, על דרך של תביעה מקורית שתוגש לערכאה השיפוטית שנתנה את פסק הדין הראשון".

בפסק הדין בעניין בש"א (י-ם) 1448/06 עיזבון המנוח דניאל חכיאשוילי נ' הסתדרות מדיצינית הדסה (3.12.2006), צוין כי אף כאשר מתבקש בית המשפט לבטל הסכם שקיבל תוקף של

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

פסק דין, זכאי, אותו צד להסכם אשר מבקש את ביטולו - לכלל הכלים הדיוניים של הליך אזרחי תקין (פסקה 48 לפסק הדין).

20. בכל הנוגע לביטול פסק דין מחמת מרמה - מבחינה כאמור הפסיקה בין "תרמית פנימית" לבין "תרמית חיצונית" (פסקה 20-21 לפסק הדין בעניין חברה לבניה והשקעות):

21. "תרמית פנימית" - תרמית כלפי בית המשפט אשר הובילה לפגם בהליך השיפוטי כתוצאה ממעשה בלתי חוקי בעת ניהול המשפט.

"תרמית חיצונית" - תרמית אשר מנעה מצד להליך משפטי את זכותו שבדין לשטוח טענותיו באופן הוגן לפני בית המשפט (פסקה 9 לפסק דינה של כבוד השופטת ע' ארבל בעניין טורג'מן).

22. בפסיקה נקבע כי בקשות לביטולו של פסק דין חלוט עקב טענת מרמה תתקבלנה במשורה, במקרים נדירים וכפוף לתנאים מחמירים (ע"א 4958/99 עין גב - קבוצת פועלים להתיישבות שיתופית בע"מ נ' מקורות חברת מים בע"מ, נה (2) 11, 22 (2000); רע"א 2237/06 בנק הפועלים בע"מ נ' רלה וינשטיין, פסקה 9 לפסק דינה של כבוד השופטת מ' נאור (08.03.2009) (להלן - "עניין וינשטיין").

23. התנאים לקבלת בקשה לביטול פסק דין חלוט פורטו בהרחבה בפסק הדין בעניין טורג'מן (פסקאות 12-15 לפסק דינה של כבוד השופטת ע' ארבל) וכן, בפסק הדין בעניין ת"א (ת"א) 12584-05-12 מצדה מ.מ. בע"מ נ' מגנוס (24.10.2013); ע"א 8171/13 מצדה מ.מ. בע"מ נ' מגנוס (22.07.2014); דנ"א 5387/14 מצדה מ.מ. בע"מ נ' מגנוס (31.12.2014). ראשית, על טענות התרמית להיות מגובות בראיות בעלות אמינות לכאורית (המ' 445/80 חנה טוב אברהם נ' שמואל יוחאי, לה (1) 505, 507 (1980)). שנית, על טענת המרמה לקיים את דרישת החיוניות, לאמור, האם קבלת טענת המרמה עשויה הייתה להוביל לתוצאה השונה מזו שנקבעה בפסק הדין המקורי (רע"א 33/08 לוי נ' מנהל מקרקעי ישראל, פסקה ז' (21.05.2008)). שלישית, על הטוען למרמה להציג ראיות חדשות, כגון ראיות המתייחסות לאירוע שהתרחש לאחר מתן פסק הדין, או לחילופין ראיות שנתגלו לאחר שניתן, אולם לא ניתן היה להשיגן בשקידה סבירה במהלך ניהול ההליך המקורי (ע"א 428/74 משה ו-ברטה מלבין נ' אליעזר זונטג, כט (1) 281, 285 (1974)).

24. אמנם, אין עניינה של החלטה זו בהכרעה בדבר קבלתה או אי קבלתה של הבקשה לביטול פסק הדין. ואולם, סבורני כי טמונה חשיבות רבה בהצגת התנאים הנדרשים לצורך ביטולו של פסק דין חלוט לשם חיזוק המסקנה לפיה בנסיבות הקיימות - אין זה השופט התורן אשר צריך לדון בבקשה לביטול פסק הדין אלא דווקא המותב הנוכחי, אשר דן בכלל התיקים המתנהלים בין הצדדים דרך קבע.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

כיצד יש לפרש את המונח "בית המשפט אשר נתן את פסק הדין" בנסיבות בהן השופט אשר נתן את פסק הדין איננו המותב הדן בתיק דרך קבע, בשים לב לעיקרון "One Family One Judge" החל בבית המשפט לענייני משפחה?

25. אין חולק כי בית המשפט אשר נתן את פסק הדין הוא בית המשפט לענייני משפחה ועל כן, הסמכות לדון בתובענה לביטולו של פסק הדין הוא של בית משפט זה. ואולם, כפי שנשאל - מיהו השופט אשר עליו לדון בבקשה - האם המותב הדן דרך קבע בתיק או שמא השופט התורן החתום על פסק הדין?

26. הכלל הוא, כי אותו מותב ישמע את התיק מראשיתו ועד לסופו. כך גם הדין לגבי החלטה או פסק דין אשר צריכים להינתן על ידי המותב אשר ישב בדיונים ושמע את טיעוני הצדדים. לכלל זה מספר חריגים ארש אחד מהם הוא מניעה או נבצרות של השופט לשבת בדין. בהקשר זה, אפנה לחוות דעת 4/06 של נציבות תלונות הציבור על השופטים בנוגע ל"חילופי שופטים" מיום 11.6.2006 במסגרתה נקבע הכלל הבא:

2. הכלל.

"הזכות לשבת בדין היא גם חובה לשבת בדין" (ע"פ 75/98 עציון נ' מדינת ישראל, פדאור 98 (2) 82). על השופט להימנע מהשתחררות בלתי ראויה מהדיון במשפט, העלולה לפגוע פגיעה של ממש בהליכי המשפט ובאמון הציבור תוך הכבדה שלא לצורך על המערכת

השיפוטית (ע"א 6275/03 שגיא נ' סלע, פדאור 03 (5) 234; ע"פ 1164/97 יעקובי נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 229, 231-232). ככלל, "כל הדיונים בערכאות צריכים להתקיים בפני הרכב זהה, אם וככל שהדבר ניתן" (עש"מ 1168/02 פלאח נ' שירות המדינה, פ"ד נו(6) 197, 202). בשיטתנו המשפטית נודעת חשיבות רבה לכך, שההכרעה השיפוטית תבוסס על התרשמותו הבלתי-אמצעית של השופט היושב לדין מהחומר המובא לפניו, בין אם מדובר בעדויות ובמסמכים ובין אם מדובר בטענות משפטיות. זוהי גם ציפייתם הלגיטימית של הצדדים (ע"פ 189/88 שפיטלניק נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(3) 795, 797).

27. הנה כי כן, כלל הוא כי דיונים המתקיימים לפני ערכאות שיפוטיות צריכים, כעיקרון, להתקיים לפני אותו מותב, ככל שהדבר ניתן.

ובמה דברים אמורים?

28. בין הצדדים מתנהלים מספר הליכים משפטיים סבוכים ומורכבים בשים לב למצבו הרפואי של אבי המשפחה, המשיב 1 אשר מונה לו אפוטרופוס. פרט לבקשה לדחיית התובענה כנגד המשיב 1

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

- אשר הוגשה ביוזמת המבקש ובהסכמת המשיבים - לא נדרש עוד השופט התורן לאי אילו עניינים הנוגעים במישורין או בעקיפין לבקשות נוספות. השופט התורן, לא ניהל הליך הוכחות או כל דיון אחר בתיק.

29. מטעמים אלה, סבורני כי דווקא העברת ההכרעה בבקשה לביטול פסק הדין לסמכותו של השופט התורן, תחטא למחויבותו של בית המשפט לפעול ביעילות ותוך חיסכון מרבי בזמן ובמשאבים שיפוטניים. השופט התורן אמנם "נכנס בנעליו" של מותב זה, אולם זאת, למשך פרק זמן ספציפי ובעטין של נסיבות מצערות.

30. בנוגע לסוגיית איזון האינטרסים וניצול יעיל של משאבי השיפוט, סבורני כי כאן המקום להפנות גם לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן - "התקנות החדשות"). תקנות אלו, אשר צפויות להיכנס לתוקף בתקופה הקרובה, נועדו לשנות את נקודת האיזון בין התכליות והאינטרסים המתחרים המונחים ביסוד ההתדיינות האזרחית אשר הייתה נהוגה ערב התקנתן. תקנה 2 לתקנות החדשות קובעת את "מטרת העל" - הלא היא - קיומו של הליך שיפוטי ראוי והוגן :

<p>2. הליך שיפוטי ראוי והוגן מתקיים במערכת שיפוטית עצמאית ובלתי תלויה שהוקמה לפי דין, נגישה לציבור, מקיימת דיון לפי כללי הצדק הטבעי, מכריעה בתוך זמן סביר על יסוד הטענות ההדדיות המובאות לפנייה, מנהלת את ההליך ופוסקת בו באופן שוויוני, מידתי ויעיל ומנמקת את החלטותיה.</p>	<p>הליך שיפוטי ראוי והוגן</p>
--	-------------------------------

תקנה 5 לתקנות החדשות מעגנת את חובתו של בית המשפט לבצע איזון של האינטרסים הניצבים לפניו בכל החלטה דיונית המונחת לפתחו. במניין השיקולים, על בית המשפט להתייחס לא רק לאינטרס של כל אחד מבעלי הדין אלא אף לאינטרס הציבורי ולצורך למנוע את ניצולו לרעה של ההליך השיפוטי :

<p>5. בית המשפט יאזן, לפי הצורך, בין האינטרס של בעלי הדין ובין האינטרסים הציבוריים; לעניין זה, "אינטרס ציבורי" - נגישות הציבור למערכת בתי המשפט לרבות קיומו של דיון משפטי צודק, מהיר ויעיל, חיסכון במשאבי זמן ועלויות, מניעת הכרעות סותרות ומניעת שימוש לרעה בהליך השיפוטי.</p>	<p>איזון אינטרסים</p>
---	-----------------------

31. חרף העובדה שהתקנות החדשות טרם נכנסו לתוקפן, רוחן כבר החלה לנשב במסדרונות בית המשפט ולהתוות את דרך ההתנהלות הראויה והמצופה הן מבית המשפט והן מבעלי הדין (ת"א (מחוזי י-ם) 38158-02-16 גובראן נ' אבו חמיד, פסקה 17 לפסק הדין (29.1.2019); ת"צ (מחוזי מר') 49673-11-15 גולדנר נ' אפלויג, פסקה 19 לפסק הדין (6.12.2018)).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

32. לנוכח האמור, לא מצאתי כל צידוק כי דווקא השופט התורן אשר "הציץ לרגע" בתיק, יהיה זה אשר ישב בתובענה לביטול פסק הדין. חרף העובדה שהוא זה אשר חתום על פסק הדין. דווקא העברת התובענה לביטול פסק הדין לשופט התורן, היא שתפגע בכלל "One Family One Judge" ובתקנה 258 ד לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן – "התקנות").

מה בין ביטול פסק דין חלוט אשר מאשר הסכמות הצדדים וניתן ללא נימוקים ובפתקית לבין ביטול פסק דין חלוט אשר ניתן לאחר שמיעת הוכחות ומנומק?

33. בסיכומיו, טען המשיב 1 כי אין ולא יכול להיות כל הבדל בין פסק דין אשר ניתן ללא נימוקים ובפתקית לבין פסק דין מנומק, וכי אין נפקא מינה לעניין זה בדבר השלב בהליך שבו הוא ניתן. זאת, שכן לטענת המשיב 1 - "פסק דין הוא פסק דין" ועל כן, הדרך היחידה לביטולו היא באמצעות הגשת תביעה עצמאית ונפרדת לפני המותב אשר נתן את פסק הדין. עוד נטען, כי אין בעובדה שפסק הדין ניתן בפתקית וללא נימוקים כדי להצדיק "מתן הנחות" כאלה ואחרות למבקש וזאת אף שניתן במסגרת השלב המקדמי של ההליך. על המבקש, עדיין מונח נטל כבד כדי להצדיק את ביטולו של פסק הדין, בפרט כאשר הביטול נעשה ביוזמת המבקש ובהסכמת הצדדים (סעיפים 21-22 לסיכומי המשיב 1).

34. לאחר עיון בטיעוני המבקש בעניין, מצאתי להסכים עם עמדתו אולם באופן חלקי בלבד. ואסביר. בכל הנוגע למותב הנכון והראוי לדון בבקשה לביטול פסק דין - סבורני כי אכן יש לבצע הבחנה בין מקרה שבו פסק הדין מאשר הסכמות של צדדים וללא נימוקים לבין מקרה שבו פסק הדין ניתן לאחר שמיעת הוכחות וכתובת פסק דין מנומק.

35. אין חולק כי כדי ליתן פסק דין מנומק, שומה היה על השופט, אף אם ישב במועד הרלוונטי בכובעו כשופט תורן, להעמיק היכרותו עם התיק, לצלול לעומקן של הטענות, להידרש לכלל כתבי הטענות, חוות הדעת ויתר ההחלטות אשר ניתנו קודם לכן בתיק. מקום שבו שקד השופט על החלטתו והגיע להכרעה על סמך הראיות שבתיק - נראה כי האכסניה הנכונה לבירור הבקשה לביטולו של פסק הדין - תהא לשופט אשר נתן את פסק הדין. הוא ולא אחר. ואולם, בנסיבות המקרה שלפני, בהן פסק הדין היה "טכני" לחלוטין, ניתן לבקשת המבקש עצמו ובהסכמה המשיב ללא כל נימוק, ובנסיבות בהן נבצר מהמותב היושב קבע בתיק לדון בבקשה בשל נסיבות אישיות, הרי מהעת שבה הופסקה הנבצרות, נראה דווקא כי המותב הנוכחי, הדין דרך קבע בתיק – הוא זה אשר עליו לדון בבקשה לביטולו של פסק הדין.

36. בנקודה זו יובהר - כי אין בעצם מתן החלטה בשאלות שלפני כדי לקבוע כי דין התובענה לביטול פסק הדין תתקבל. הדרך בעניין זה עוד ארוכה ולמשיבים שמורה הזכות לטעון טענות מקדמיות כאשר תוגש התובענה, אם תוגש. וכפי שאף ציין זאת המשיב 1 בסיכומיו, אין בהחלטה זו כדי לאיין את הצורך בקיום דיון נרחב ביחס לטענות המבקש בבקשתו לביטול פסק הדין או כדי לרמוז על אפשרות לפיה ניתן להורות על ביטולו של פסק דין מוסכם כלאחר יד (סעיף 23 לסיכומי המשיב 1).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

בשולי החלטתי זו אתייחס לשאלה נוספת שהועלתה על ידי הצדדים - כלום יש בשיהוי אשר דבק בהגשת הבקשה לביטול פסק הדין החלוט והמוסכם כדי להביא לסילוק הבקשה על הסף?

37. בנסיבות בהן חל שיהוי רב בהגשת בקשה לביטולו של פסק דין חלוט, תיטה הכף לטובת עיקרון סופיות הדין, ויגבר הנטל המוטל על הטוען לביטול (פסקה 9 לפסק דינה של כבוד השופטת מ' נאור בעניין וינשטיין). ואכן, לצד השיהוי הרב בהגשת הבקשה לביטול פסק הדין, ציין המשיב 1 כי גם במסגרת תצהירו של המבקש אשר הוגש לבית המשפט ביום 11.9.2019 במסגרת בקשה מטעם האחיות, הגברת אביבה יונצ'ה והגברת רינה בז'יזי (תמ"ש 48643-02-19), מצא המבקש מקום להעלות טענות ביחס לתוקפו של פסק הדין. טענות אלו, היו זהות לטענות אותן העלה המבקש במסגרת בקשתו הנוכחית - וחרף העובדה שהיה מיוצג אותה העת כבר על ידי באי כוחו הנוכחים, בחר לשבת על המדוכה ולהתעכב עם הגשת הבקשה לביטול פסק הדין במשך כארבעה חודשים נוספים (פסקאות 17-18 לפסק הדין בעניין בלורן יבוא ושווק).

38. **מה בין עקרון סופיות הדין לבין עקרון החתירה אחר הצדק וחקר האמת?** אכן, שיטת המשפט הישראלית, על מגבלותיה ומשאביה המצומצמים, איננה יכולה להיעתר בנקל לבקשות לביטולם של פסקי דין חלוטים כעניין שבשגרה. ניהול דיונים חוזרים בהליכים אשר זה מכבר נסתיימו, עלולים לבוא על חשבון יעילות המערכת השיפוטית ולעכב בירורן של תובענות חדשות. מחיר זה יחשב למוצדק בנסיבות בהן לא ניתן היה לגלות את המרמה במסגרת ניהול ההליך עצמו, אולם לא כן, בנסיבות בהן ניתן היה לגלות את דבר המרמה בשקדנות סבירה עוד במהלך ההתדיינות בין הצדדים. בנקודה זו, אציין את זכותו של המשיב 1 שלא להיות מוטרד בשנית לאחר שלכאורה, הסתיימו ההליכים כנגדו בתיק זה. לצד האמור, שעה שנטען כי דבר המרמה נעוץ היה בהתנהגותו של המשיב 1 עצמו - הרי שיש בכך כדי להפחית מעוצמת הפגיעה הנטענת.

39. מקום שבו מצטרף אל האיזון הרגיל בין עיקרון סופיות הדין לבין עיקרון החתירה אחר חקר האמת - אינטרס נוסף, כגון אינטרס ציבורי חשוב או עוולה פרטנית משמעותית, תיטה הכף לעבר ביטול פסק הדין וזאת, חרף מחדליו של המבקש (ע"א 8987/05 יהודה מלכי נ' סבון של פעם (2000) בע"מ (9.10.2007)).

40. טרם סיום, אציין שוב כי הליך לביטולו של פסק דין חלוט מחמת תרמית הוא הליך נדיר ומורכב, אשר בבסיסו, נועד למנוע מציאות לפיה מעוול יצא נשכר. הליך זה מביא לקדמת הבמה את שאיפתו של בית המשפט להגעה לחקר האמת ולהשגת צדק בעניינים המובאים לפניו. עקרונות אלו, עשויים להצדיק, במקרים המתאימים, אף ביטולם של פסקי דין חלוטים – וזאת אף בנסיבות בהן יבוא מעשה הביטול על חשבונו של עקרון סופיות הדין (ע"א 254/58 ישראל אינגסטר נ' איזאק (יצחק) לנגפוס, יג 455, 449 (1959)).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 31254-03-19 ע. נ' ע. ואח'

סוף דבר

41. לאחר עיון בבקשה ובצירופיה ובשקלול הטענות אותן העלו הצדדים בסיכומיהם אני מורה כדלקמן:

41.1. לו המבקש יגיש תובענה לביטול פסק הדין היא תידון לפניי, וזאת גם לנוכח הניתוב האוטומטי שמתבצע על ידי המזכירות בהתאם לעקרון "One Family One Judge" כפי שמופיע בתקנה 258 ד לתקנות.

41.2. תובענה כאמור, אם תוגש, תוגש עד ליום 13.9.2020. לכתב התביעה תצורפנה כלל הראיות והאסמכתאות הנדרשות לצורך הוכחת העילות הנטענות.

41.3. מקום שבו לא תוגש התובענה בתוך המועד האמור - יוותר פסק הדין על כנו.

41.4. למשיבים שמורה הזכות לעלות כל טענת סף מקדמית על פי הדין.

42. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

43. תואיל המזכירות להמציא החלטתי לצדדים.

ניתן היום, כ"ה אב תש"פ, 15 אוגוסט 2020, בהעדר הצדדים.

איריס אילוטוביץ' סגל, שופטת